

Илија ПСАЛТИРОВ

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИУМИ ЗА ПРОБЛЕМИТЕ КОН ЕУ

елбата на нашата држава да стане дел од Европската унија подразбира вложување огромни напори, преземање значајни реформски зафати и исполнување на низа критериуми, кои самата Унија ги има поставено. Поаѓајќи од Копенхагенските критериуми, кои ЕУ ги донесе во 1993 година, па сè до поединечните критериуми за одредени земји, како што за Македонија е имплементирањето на Охридскиот договор, се поставува прашањето до каде сме ние и дали одговорите на Прашалникот се доволни за добивање покана за отпочнување преговори со Европската комисија за приклучување кон ЕУ!?

Ако ги анализираме поединечно критериумите од Копенхаген, Македонија се чини најмногу има направено во остварувањето на политичките критериуми, особено во поглед на правата на малцинствата, но не и во сегментот - владеење на правото. Значи, во поглед на овие критериуми сè уште треба да се работи на средување на работите во судството и во полицијата, со цел да завладеат законите подеднакво на целата територија на земјата, што сè уште не е случај (на пример, Кондово). Сепак, многу значајни закони, коишто во најголем дел беа и обврска од Рамковниот договор, а се однесуваат на почитување на малцинствата, беа донесени во изминатите четири години и со тоа се смета дека е направен чекор напред. Додека нивното донесување за едни граѓани претставуваше успех и национална победа (на пример, Законот за употреба на знамињата), за други претставуваше пораз и повреда на националните чувства. Но, за некој тоа и не е важно, зашто најважно

е се чини да се задоволат големите светски сили, а не да се заштитат националните интереси на Македонците.

Што се однесува до административните критериуми и овде делумно се преземени чекори за нивно исполнување, но резултатите се далеку од потребните. Многу закони по европски терк се усвоени од Собранието, но она што недостасува и на што инсистира ЕУ е нивна имплементација, што е резултат на неефикасното дејствување на јавната администрација. Оттука, реформите на јавната администрација се есенцијални но, за жал, тие одат многу бавно или во некои сегменти дури и не се почнати. Ова претставува огромна пречка за реализирање на сите други реформи, имајќи предвид дека токму државната администрација е таа која треба да ги спроведува.

Во поглед на исполнувањето на економските критериуми, Македонија има најмалку направено, а тоа се гледа од општата економска состојба во земјата, која може да се окарактеризира како очајна. Имено, ако тргнеме од криминалните приватизации, преку сомнителните бизнис зделки на фирми најчесто поврзани со високи политички кругови, наместените тендери, па сè до владините договори со странски фирми во четири очи, се заклучува дека најголема работа во периодот кој претстои ќе нè очекува во сферата на економијата. Овде секако посебен акцент треба да се стави на степенот на развиеност на пазарната економија и на способноста на македонските претпријатија да се носат со конкуренцијата која ќе се појави од фирмите од ЕУ, по целосно отворање на македонскиот пазар.

По поднесувањето на Прашалникот до Европската ко-

мисија, надежите на Владата за побрзо приближување кон ЕУ се зголемија. Но, од претходно напишаното се гледа дека не сме направиле ниту половина од она што треба, за да ги исполниме критериумите за членство. А, дека и во самиот Прашалник има многу недоречености покажува и фактот што на два пати беа вратени дел од прашањата, за нивно допрецизирање и појаснување. Ако се види од кои области се вратените прашања, ќе се заклучи дека Европската комисија, во периодот кој претстои, главен акцент ќе стави на проблемите кои Македонија ги има во економијата. Она, на пример, на што ќе треба да одговори Владата е како и зошто се правени договорите во четири очи и со кои фирми, затоа што таквиот начин на продажба најчесто се карактеризира со појава на коруптивни елементи. Јавните набавки и наместените тендери се уште една форма на појава на корупција, со што им се дозволува само на привилегирани фирми да учествуваат во големите зделки на државата. Од ова може да се види дека борбата против корупцијата од декларативна треба да стане ефективна, зашто со ова зло многу нешта во економскиот живот на земјата не се така како што треба. Колку се поврзани работите меѓу поодделни сфери потврдува и примерот со странските инвеститори. Имено, многумина од оние кои посакале да вложат во Македонија, откако увиделе дека нивниот бизнис би немал соодветна правна заштита, заради слабото судство и нефункционирање на законите, односно дека не постои стабилен деловен амбиент, едноставно се откажуваат од својата намера. Карактеристичен пример е рудникот Саса, кој му беше продаден на

странски инвеститор (словенечки државјанин со македонско потекло), по што продажбата беше поништена, а парите наместо да му бидат вратени на инвеститорот, беа потрошени од страна на стечајниот управник за покривање на некои долгови кои ги имал рудникот. Па, се поставува прашањето, како Владата очекува да привлече странски инвестиции, кога самата со своите постапки ги одвлекува инвеститорите. Продажбата на атрактивни локалитети, особено во центарот на Скопје, за отворање трговски центри и супер маркети, и не е баш некој доказ за привлекување странски инвестиции, зашто тие повеќе ќе ги влечат парите од македонската економија и ќе ги изнесуваат во матичните држави, отколку што би создавале вредности за македонската економија. За економски пораст се потребни индустриски капацитети, зголемено производство на готови производи и нивен зголемен извоз. Напротив, досегашните влади во минатиот период не покажаа особена грижа кон заштитата на домашното производство и кон поддршката на извозот, туку напротив, неколку пати беше дозволен увоз на производи од странство, кои со значително послаб квалитет и со пониски цени, им конкурираа на домашните производи. Оттука, постои голема неопходност од програма за создавање конкурентност на домашните претпријатија, но и создавање деловна клима за водење успешен бизнис. Со сигурна правна рамка и поедноставни административни процедури, Владата може да даде конкретен придонес во овозможувањето услови за нормално функционирање на фирмите. Што побрзо го сториме тоа, толку поблиску ќе бидеме до портите на ЕУ.